

Το ζήτημα του έρωτα, του Ερρίκο Μαλατέστα

2013-02-12 11:02:17 Republication

Κατ' αρχάς, μπορεί να φανεί περίεργο το ότι το ζήτημα του έρωτα, καθώς και όλα τα συναφή με αυτό, απασχολεί τόσο πολύ έναν μεγάλο αριθμό ανδρών και γυναικών, την στιγμή που υπάρχουν άλλα προβλήματα πιο επείγοντα, αν όχι πιο σημαντικά, τα οποία θα έπρεπε να συγκεντρώνουν όλη την προσοχή και όλη την ενεργητικότητα εκείνων, οι οποίοι αναζητούν τρόπους προκειμένου να θεραπεύσουν τα δεινά τα οποία ταλανίζουν την ανθρωπότητα.

Καθημερινά συναντάμε ανθρώπους που συνθλίβονται υπό το βάρος των θεσμών της εποχής μας· ανθρώπους υποχρεωμένους να διατρέφονται άσχημα· ανθρώπους που ανά πάσα στιγμή κινδυνεύουν να βυθισθούν στην έσχατη εξαθλίωση, επειδή δεν έχουν εργασία ή εξ αιτίας κάποιας αρρώστιας· ανθρώπους που στερούνται τα ευεργετήματα και τις απολαύσεις των τεχνών και των επιστημών· ανθρώπους καταδικασμένους να περάσουν όλη τους την ζωή χωρίς να μπορούν ούτε μια μέρα να είναι αφέντες του εαυτού τους, πάντοτε εξαρτημένους από τα αφεντικά ή την αστυνομία· ανθρώπους για τους οποίους το δικαίωμα να έχουν οικογένεια δεν είναι παρά μια αιματοβαμμένη φάρσα. Οι άνθρωποι αυτοί, ωστόσο, δεν θα αποδεχθούν τα μέσα που τους προτείνουμε για να απαλλαγούν από την πολιτική και οικονομική σκλαβιά, εάν προηγουμένως δεν μπορέσουμε να τους εξηγήσουμε με ποιόν τρόπο, μέσα σε μια ελευθεριακή κοινωνία, θα μπορέσει να ικανοποιηθεί η ερωτική ανάγκη και πώς εμείς αντιλαμβανόμαστε την οργάνωση της οικογένειας.

Και, φυσικά, αυτή η ανησυχία εντείνεται και οδηγεί στην παραμέληση -συχνά δε- ακόμη και στην περιφρόνηση των υπολοίπων προβλημάτων, ιδιαίτερα από άτομα τα οποία έχουν επιλύσει το πρόβλημα της πείνας και βρίσκονται στην φυσιολογική κατάσταση να μπορούν να ικανοποιούν τις πλέον επιτακτικές ανάγκες τους, εφ' όσον ζουν σε ένα περιβάλλον σχετικής ευμάρειας.

Αυτό το γεγονός εξηγείται, εάν λάβει κανείς υπ' όψιν τον τεράστιο ρόλο που παίζει ο έρωτας στην ηθική και υλική ζωή του ανθρώπου, δεδομένου ότι η εστία, η οικογένεια, είναι ο χώρος στον οποίο ο άνδρας και η γυναίκα περνούν το μεγαλύτερο και καλύτερο μέρος της ζωής τους. Εξηγείται επίσης από μια τάση προς το ιδανικό, η οποία διαποτίζει το ανθρώπινο πνεύμα από την στιγμή που αυτό αποκτά αυτοσυνείδηση.

Όσο οι άνθρωποι θα υποφέρουν, χωρίς να συνειδητοποιούν τα βάσανα τους, χωρίς να προσπαθούν να απαλλαγούν από αυτά, χωρίς να επαναστατούν, θα ζουν όπως τα κτήνη που δέχονται την ζωή όπως την βρίσκουν.

Από την στιγμή όμως που αρχίζουν να σκέπτονται και να κατανοούν ότι τα βάσανα τους δεν οφείλονται σε κάποιες ανυπέβλητες φυσικές αντιξοότητες, αλλά σε ανθρώπινες αιτίες, τις οποίες οι άνδρες και οι γυναίκες μπορούν να εξαλείψουν, αισθάνονται συνακόλουθα την αναγκαιότητα μιας τελειοποίησης, και θέλουν -αυτό είναι, τουλάχιστον, το ιδανικό τους- να απολαύσουν τα αγαθά μιας κοινωνίας στην οποία θα

βασιλεύει η απόλυτη αρμονία και στην οποία ο πόνος θα έχει εντελώς και για πάντα εξαλειφθεί.

Αυτή η τάση είναι πολύ χρήσιμη, εφ' όσον μάς ωθεί να βαδίσουμε προς τα εμπρός. Μπορεί, ωστόσο, να αποδειχθεί επιζήμια, εάν, υπό το πρόσχημα ότι κανείς δεν μπορεί να φθάσει στην τελειότητα και ότι είναι αδύνατον να εξαλειφθούν όλοι οι κίνδυνοι και όλα τα ελαττώματα, μάς ωθεί να παραμελούμε όλα όσα θα μπορούσαμε να κάνουμε, συνεχίζοντας να ζούμε όπως μέχρι τώρα.

Τώρα, λοιπόν, και ας το πούμε ευθέως, δεν διαθέτουμε καμία λύση για να αντιμετωπίσουμε τα βάσανα που προέρχονται από τον έρωτα, εφ' όσον αυτά δεν μπορούν να εξαλειφθούν με κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, ούτε καν με μια αλλαγή των συνηθειών μας. Τα βάσανα αυτά είναι ήδη προκαθορισμένα από κάποια βαθιά αισθήματα, θα μπορούσαμε να πούμε έμφυτα, του ανθρώπου, και μεταβάλλονται, όποτε μεταβάλλονται, μόνο μέσω μιας βραδείας εξέλιξης και κατά τρόπο που δεν είμαστε σε θέση να προβλέψουμε.

Θέλουμε την ελευθερία. Θέλουμε οι άνδρες και οι γυναίκες να μπορούν να ερωτεύονται και να ενώνονται ελεύθερα, χωρίς άλλο κίνητρο εκτός από τον έρωτα, χωρίς καμία νομική, οικονομική και φυσική βία. Η ελευθερία όμως, έστω και αν είναι η μοναδική λύση που μπορούμε και οφείλουμε να προτείνουμε, δεν επιλύει ριζικά το πρόβλημα, δεδομένου ότι για να ικανοποιηθεί ο έρωτας έχει ανάγκη από την συμφωνία δύο ελευθεριών, οι οποίες συχνά δεν εναρμονίζονται διόλου, και ότι η ελευθερία να κάνει κανείς ό,τι θέλει, δεν είναι παρά μια φράση κενή νοήματος, όταν κάποιος δεν μπορεί να θέλει κάτι.

Είναι πολύ εύκολο να πούμε: όταν ένας άνδρας και μια γυναίκα ερωτεύονται, ενώνονται, ενώ χωρίζουν όταν πάψουν να είναι ερωτευμένοι. Για να μπορέσει, ωστόσο, αυτή η αρχή να μετατραπεί σε πάγιο και γενικό κανόνα της ευτυχίας, θα πρέπει να ερωτεύονται και να παύουν να είναι ερωτευμένοι και οι δύο ταυτοχρόνως. Και αν κάποιος αγαπά χωρίς να αγαπιέται; Και αν κάποιος εξακολουθεί να αγαπά, ενώ ο άλλος δεν τον αγαπά πλέον και προσπαθεί να ικανοποιήσει κάποιο καινούργιο πάθος; Και αν κάποιος αγαπά ταυτοχρόνως περισσότερο τού ενός άτομα, τα οποία δεν μπορούν να συμβιβασθούν με μια τέτοια κατάσταση;

«Είμαι άσχημος», έλεγε κάποτε ένας φίλος. «Τί θα κάνω αν καμία δεν θέλει να μ' ερωτευθεί;» Όσο αστεία και αν ακούγεται μια τέτοια ερώτηση, δεν μπορεί κανείς να μην διακρίνει πίσω από αυτά τα λόγια κάποιες πραγματικές τραγωδίες.

Και κάποιος άλλος, ο οποίος αντιμετώπιζε το ίδιο πρόβλημα, μάς έλεγε: «Για την ώρα, όταν δεν μου προσφέρεται ο έρωτας, τον αγοράζω, έστω και αν είμαι αναγκασμένος να κάνω αιματηρές οικονομίες για να τα φέρω βόλτα. Τί θ' απογίνω, όταν δεν θα υπάρχουν κοινές γυναίκες;» Το ερώτημα είναι φρικτό, εφ' όσον αποκαλύπτει την επιθυμία να υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι να εξωθούνται από την πείνα στην πορνεία. Είναι φρικτό, αλλά και συνάμα ...τρομερά ανθρώπινο.

Ορισμένοι ισχυρίζονται πως το φάρμακο θα μπορούσε να βρεθεί στην οριστική κατάργηση της οικογένειας, στην κατάργηση τού, λίγο-πολύ, μόνιμου σεξουαλικού ζεύγους, καθιστώντας έτσι τον έρωτα μια απλή φυσική πράξη, ή, καλύτερα, μεταμορφώνοντας τον -μέσω της σεξουαλικής ένωσης- σε ένα αίσθημα παρόμοιο με την φιλία, που θα αναγνωρίζει το δικαίωμα στις πολυγαμικές σχέσεις, στην ποικιλία, στην διατήρηση πολλών ερωτικών δεσμών ταυτοχρόνως. Και τα παιδιά; ...Παιδιά όλων. Μπορεί, λοιπόν, να καταργηθεί η οικογένεια; Θα πρέπει να ευχόμαστε κάτι τέτοιο; Πρώτα απ' όλα, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι, παρά κυριαρχούσε και εξακολουθεί να κυριαρχεί μέσα στην οικογένεια, αυτή αποτελούσε και εξακολουθεί να αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα ανάπτυξης του ανθρώπου, εφ' όσον μέσα στα πλαίσια της οικογένειας ο άνθρωπος θυσιάζεται για τον άνθρωπο και ανταποδίδει το καλό με καλό, χωρίς να ζητά άλλη ανταμοιβή πέραν της αγάπης του συντρόφου και των παιδιών του.

Όμως μάς λένε πως από την στιγμή που θα εξαφανισθούν τα προβλήματα που γεννούν τα συμφέροντα, όλοι οι άνθρωποι θα είναι αδέρφια και θα αγαπούν ο ένας τον άλλον. Οπωσδήποτε δεν θα μισεί ο ένας τον άλλον είναι βέβαιο ότι το αίσθημα της συμπάθειας και της αλληλεγγύης θα αναπτυσσόταν σε μεγάλο βαθμό και ότι το γενικό συμφέρον των ανθρώπων θα αναδεικνυόταν ως σημαντικός παράγων στον καθορισμό της συμπεριφοράς κάθε ατόμου. Αυτό, ωστόσο, δεν είναι έρωτας. Το να αγαπάς όλο τον κόσμο μοιάζει με το να μην αγαπάς κανέναν. Ενίοτε μπορούμε να βοηθάμε τον άλλον. Δεν μπορούμε όμως να κλάιμε για όλες τις δυστυχίες. Αυτό θα σήμαινε ότι θα περνούσαμε όλη την ζωή μας με δάκρυα. Πάντως, μια καρδιά που αντέχει το κλάμα της συμπόνιας, είναι η πιο γλυκιά παρηγοριά.

Οι στατιστικές των θανάτων και των γεννήσεων μπορεί να προσφέρουν κάποια ενδιαφέροντα στοιχεία τα οποία θα μάς επέτρεπαν να γνωρίσουμε τις κοινωνικές ανάγκες. Στην καρδιά μας όμως δεν μπορούν να

πουν τίποτε. Πρακτικά, μάς είναι εντελώς αδύνατον να θρηνούμε για κάθε άνθρωπο που πεθαίνει και να χαιρόμαστε για κάθε άνθρωπο που γεννιέται.

Και αν υποθεθεί πως δεν αγαπάμε κάποιον περισσότερο από τους άλλους, εάν δεν υπάρχει ένα και μόνο άτομο, για το οποίο να είμαστε περισσότερο διατεθειμένοι να θυσιαστούμε απ' ό,τι για τους άλλους, εάν δεν γνωρίζαμε άλλον έρωτα εκτός από αυτόν τον μέτριο, τον αφηρημένο, τον σχεδόν θεωρητικό, που μπορούμε να αισθανθούμε για τους πάντες, δεν θα ήταν η ζωή μας λιγότερο πλούσια, λιγότερο γόνιμη, λιγότερο όμορφη; Δεν θα μειώνονταν αυτές οι ωραιότερες παρορμήσεις τής ανθρώπινης φύσης; Άραγε δεν θα ήμαστε στερημένοι από τις βαθύτερες απολαύσεις μας; Δεν θα ήμαστε πιο δυστυχισμένοι;

Κατά τα άλλα, ο έρωτας είναι αυτό που είναι! Όταν μας χτυπούν τα βέλη του έρωτα, νοιώθουμε την ανάγκη της επαφής, της αποκλειστικής κατοχής της αγαπημένης ύπαρξης. Η ζήλια, με την καλύτερη δυνατή έννοια της λέξης, φαίνεται να αποτελεί -και γενικώς αποτελεί- μια αναπόφευκτη πραγματικότητα. Το γεγονός μπορεί να είναι θλιβερό, δεν μπορεί ωστόσο να αλλάξει κατά βούληση, ούτε καν κατά την βούληση εκείνου που βασανίζεται από την ζήλια.

Για μας ο έρωτας είναι ένα πάθος το οποίο από μόνο του γεννά τραγωδίες. Οπωσδήποτε, αυτές οι τραγωδίες δεν θα μεταφράζονταν πλέον σε πράξεις βίαιες και κτηνώδεις, αν ο άνδρας και η γυναίκα διέθεταν το αίσθημα του σεβασμού της ελευθερίας του άλλου, αν διέθεταν αρκετή εξουσία πάνω στον ίδιο τον εαυτό τους, ώστε να ανπλαμβάνονται πως ένα κακό δεν θεραπεύεται με κάποιο άλλο μεγαλύτερο, και αν η κοινή γνώμη δεν ήταν τόσο ανεκπικη απέναντι στα εγκλήματα πάθους, όσο είναι σήμερα. Παρ' όλα αυτά, οι τραγωδίες δεν θα ήταν λιγότερο οδυνηρές.

Όσο οι γυναίκες και οι άνδρες διαθέτουν τα αισθήματα που διαθέτουν -και μια αλλαγή στο οικονομικό και πολιτικό καθεστώς της κοινωνίας δεν μάς φαίνεται αρκετή για να τα μεταβάλει οριστικά- ο έρωτας, την ίδια στιγμή που θα προσφέρει μεγάλη χαρά, θα προξενεί και μεγάλο πόνο. Με την κατάργηση όλων των αιτίων που θα μπορούσαν να καταργηθούν, ο πόνος αυτός θα μπορούσε να μειωθεί ή να απαλυνθεί, η πλήρης εξαφάνιση του όμως είναι αδύνατη.

Αποτελεί, άραγε, αυτή η διαπίστωση λόγο για να μην δεχθεί κάποιος τις ιδέες μας και να θελήσει να παραμείνει εκουσίως στην παρούσα κατάσταση; Εν προκειμένω, θα έμοιαζε με κάποιον ο οποίος, μη μπορώντας να αγοράσει πολυτελή ρούχα, θα προτιμούσε να κυκλοφορεί γυμνός, ή με κάποιον ο οποίος, μη μπορώντας να τρώει κάθε μέρα φασιανό, θα απαρνιόταν το ψωμί, ή με έναν γιατρό ο οποίος, δεδομένων των αδυναμιών της σύγχρονης επιστήμης όσον αφορά ορισμένες ασθένειες, θα αρνιόταν να θεραπεύσει τις αρρώστιες που μπορούν να θεραπευθούν.

Ας καταργήσουμε την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο· ας καταπολεμήσουμε την κτηνώδη παρόρμηση του αρσενικού που πιστεύει πως πρέπει να κυριαρχεί πάνω στο θηλυκό· ας καταπολεμήσουμε τις θρησκευτικές, κοινωνικές και σεξουαλικές προκαταλήψεις· ας εξασφαλίσουμε σε όλους, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, την ευημερία και την ελευθερία· ας διαδώσουμε την μόρφωση και, τότε, θα μπορέσουμε να ανημερωπίσουμε την κατάσταση λογικά, εάν δεχθούμε ότι δεν θα υπάρχουν πλέον άλλα βάσανα, εκτός από εκείνα του έρωτα.

Εν πάση περιπτώσει, όσοι θα είναι άτυχοι στον έρωτα, θα μπορούν να βρουν άλλες απολαύσεις, εφ' όσον η κατάσταση δεν θα είναι όπως η σημερινή, στην οποία ο έρωτας και το αλκοόλ αποτελούν την μοναδική παρηγοριά του μεγαλύτερου μέρους της ανθρωπότητας.

Κείμενο από το βιβλίο «Προς μια ελεύθερη κοινωνία», του Ερρίκο Μαλατέστα, εκδόσεις Ελεύθερος Τύπος. Μπορείτε να το διαβάσετε [εδώ](#)

Σύντομο URL: <http://eagainst.com/?p=46791>

Share:

- [Share](#)
-